

PONTS I PONTARRONS DE LA SÈQUIA DE MANRESA ENTRE 1679 I 1867. PRIMERA APROXIMACIÓ.- IV: TERME DE MANRESA

Ramon CARRETÉ

Continuo el treball iniciat al Col·loqui de la Societat d'Onomàstica a Reus 1990 (*SOBI*, XL: 55-62, juny 1990), sobre el curs de la sèquia de Manresa per Balsareny, i al col·loqui de Castelló (1991; *SOBI* 48 (1992) p. 195-204), sobre el seu pas per Sallent. Ara escauria, topològicament, el capítol tercer: els termes de Sant Fruitós de Bages i Santpedor; tanmateix, a fi d'ajustar-me als objectius d'aquest col·loqui (la toponímia urbana) i cenyir-me a les dimensions exigides per a les comunicacions, em prenc la llicència d'entrar directament al terme de Manresa, capítol quart i teòricament últim del meu estudi, tot reservant el tercer per a una altra avinentesa.

Com en els capítols anteriors, reproduïxo amb totes les variants el nom dels ponts i pontarrons de la sèquia, amb les rieres, torrents i rases que salven, així com altres noms de lloc relatius a masos, esglésies, partides i terres (a voltes designades amb els noms, cognoms o renoms dels seus conreadors) segons apareixen en diversos reconeixements del canal dels quals n'ha pervingut l'acta. N'hi ha un, sense data, amb terme *a quo* 1679, i un altre de 1680, tots dos de Magí Canyelles; un de 1815, de Bonaventura Pla; una relació anònima de 1856 i un de Marià Potó de 1867; vegeu-ne les referències arxivístiques i bibliogràfiques a *SOBI*, XL: 56-57. L'aparat crític de variants té un interès relatiu, perquè la font original de les relacions de 1679 i 1680, la *Descripció...* de Magí Canyelles (1680), és avui inaccessible i hom treballa sobre còpies de finals del XIX i edicions del tombant de segle o de començaments del XX, amb els diferents criteris ortogràfics de l'època, que respecto en tot cas. També les dades de 1867 corresponen a l'edició de 1906, bé que he pogut compulsar els plànols i la memòria de Marià Potó (1867). El reconeixement de 1815 és original, però en

llengua castellana; i la relació de 1856 és una còpia potser no gaire posterior a aquesta data.

Incorporo a la bibliografia dels dos capítols anteriors cinc altres textos de Joaquim SARRET I ARBÓS:

(1916): *Manresa, castell - ciutat*, Imprempta de Anton Esparbé, Manresa.

(1923): *Història de la indústria, del comerç i dels gremis de Manresa. Monumenta Històrica, III*; ed. facsímil, Manresa: Caixa d'Estalvis de Manresa 1981.

(1924): *Història religiosa de Manresa. Monumenta Històrica, IV*; ed. facsímil, Manresa: Caixa d'Estalvis de Manresa 1987.

(1925): *Història de l'estat polític-social de Manresa. Monumenta Històrica, V*; ed. facsímil, Manresa: Caixa d'Estalvis de Manresa, 1987.

(1955): *Noticiero-guía de la muy noble, muy leal y benéfica ciudad de Manresa*, Manresa: Amigos de la Historia de Manresa.

Així com també:

FRANQUESA (1983): Teresa FRANQUESA, Josefina RECASENS: *Coneguem la sèquia*. Dibuxos de Carles Puche. Accèssit Premi Oms i de Prat 1982, Manresa: Caixa d'Estalvis de Manresa.

GASOL (1981): Josep M. GASOL, "Manresa" dins *Gran Geografia Comarcal de Catalunya, 2, El Bages, el Berguedà i el Solsonès* [amb Antoni Pladevall i Antoni Bach per a les altres comarques]. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana.

GASOL (1984): Josep M. GASOL, "La Llum i la sèquia, als carrers de Manresa", Festa Major de la Misteriosa Llum, Manresa: 1984.

KREMER (1969-1972): Dieter KREMER, *Die germanischen Personennamen in Katalonien*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

MOLL (1987): Francesc de B. MOLL, *Els llinatges catalans*, 4a. ed., Palma de Mallorca: Moll.

MOREU (1982): Enric MOREU-REY, *Els nostres noms de lloc*, Palma de Mallorca: Moll.

Agraeixo l'exquisida gentilesa dels Srs. Josep Alabern i Valentí, director gerent d'Aigües de Manresa SA, i Marc Torras i Serra, director de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa, per les facilitats que en tot moment m'han donat en la recerca documental; i a Mn. Josep M. Gasol i Almendros, arxiver jubilat i cronista de la ciutat de Manresa, arxiver de la Seu de Manresa, membre de la Societat d'Onomàstica i erudit historiador, les seves precises observacions i indulgents esmenes i suggeriments.

Terme de Manresa

L'Agulla. la agulla 1680 B; la Agulla 1680 a; el partidor de las aguas vulgo la Agulla 1815 A; l'Agulla 1815 b. - La partida de L'Agulla abasta: "des de cala Mònica fins a l'Agulla tirant pel camí del Colomer." (SARRET 1925: 214). - No em consten denominacions d'aquest indret abans de 1375 que hi arribà la sèquia. Sembla clar

que el nom AGULLA fa al·lusió, per metàfora, al “rec o sèquia secundaris que van a parar al canal o sèquia principal” (cf. DECAT, s.v., que ho dona com a accepció antiga i estesa enjondre, especialment atestada al Rosselló, però també a les hortes de València, Castelló, etc. De fet, avui no es coneix al Bages aquest mot en aquesta accepció; i tampoc Lluís Gimeno (col·loqui de Castelló, 1991) ja no l'atesta viva al País Valencià.- Aquí, la sèquia es divideix en dos braços: el braçal de la ciutat (a la dreta) i el braçal de Santa Clara (a l'esquerra).

Coll de les oliveres. Coill de les oliveres, coill çes oliveres 1345 (SARRET 1906: 225ss.) Surt citat diversos cops en el preu fet de 1345 com a terme fins on s'havia de fer arribar la sèquia. Esmenten a prop “lo coill appellat de colells” (ibid., 228).

1) Braçal de Santa Clara. Brasal de Sta. Clara 1679 B, C, a; 1856 B, a.

Pontarró de la torre d'en Coll. de la torre de'n Coll 1679 B; de la Torre den Coll 1679 C; de la torra den Coll 1679 a; de la torra de'n Còll 1867 a.

Pontarró de Sant Jacint. de St. Gecinho 1679 B, a; de S. Jecinto 1679 C; de Sant Jacinto 1867 a.

Camí ral de Sant Fruitós. Pontarrón que cruzando el canal sirve de camino real para el lugar de S. Fructuoso de Bages 1815 A; pontarró que dona pas al camí de Manresa a Sallent 1815 b; del Guix o Sant Fructuós 1867 a; del camí ral de Sallent 1856 B; del cami-ral de Sallent 1856 a.

Pontarró de la vinya d'El Guix. de la vinya del Guix 1856 B, a.

Pontarró d'El Guix. Tierras del Manso Guix 1815 A; Mas Guix 1815 b; del Guix o Sant Fructuós 1867 a; del Guix 1856 a. - Antic mas, documentat ja a l'edat mitjana (975; BENET 1985: 617), amb el creixement de la ciutat va esdevenir-ne una barriada obrera, entorn de la fàbrica de filatura d'El Guix. El seu terme ocupa: “des del pont de les Dolors fins a la Céquia del Guix, tirant pel camí del Guix.” (SARRET 1925: 214).

Pontarró del síf. del Sifon 1856 B; del Sifont 1856 a; del Sífó de la Céquia” (SARRET 1925: 214).

Mas Otzet. Casa solar nombrada Otzet - Manso Otzet 1815 A; casa Oztèt 1815 b.

Terres d'Ignàsia Serra àlias Serrallonga. 1815 A. - GASOL (1985: 22) esmenta una Era del Serrallonga a Manresa.

El saltant d'El Guix. Sitio llamado lo saltant del Guix 1815 A; el Saltant del Guix 1815 b. - En aquest indret es va instal·lar la fàbrica de teixits de cotó dita “d'El Guix”, que aprofitava el salt d'aigua de la sèquia per fer girar la turbina (FRANQUESA 1983: 157) La raó social era Soler, Padró i Companyia i ja existia l'any 1875 (SARRET 1923: 200). Actualment és abandonada.

Pontarró que va d'El Guix a Sant Fruitós. qui vá del Guix á S. Fructuós 1679 B, C; qui va del Guix á St. Fructuós 1679 a; pontarró que servèx de camí ral a Sant Fructuós 1815 b.

Pujada Roja [partida] 1906. El nom es manté perfectament viu; la partida és avui plenament integrada al cor de la ciutat.

Pontarró de la Guitarda. 1679 B, C, a; 1867 a. Cognom Guitart, feminitzat.

Pontarró del vaquer Fabrés. del vaquet [sic] Fabrés 1679 B; del soquet [sic] Fabrés 1679 C; del voquet [sic] Fabrés 1679 a; del Soguèt [sic], del Fabrés [sic, com si fossin dos] 1867 a. - Sobta la profusió de lliçons divergents, fruit sens dubte d'una lectura difícil de l'original de Magí Canyelles (que els successius acanadors devien anar seguint), i que no és, avui per avui, a l'abast de ningú. La meua esmena no és sinó una arriscada *divinatio*.- No goso aventurar la lectura *vaguer* 'veguer'.

Pontarró que va al Joncar. qui vá al Joncar 1856 B; qui va al Joncar 1856 a.- **Joncar.** Juncar [partida] 1906.- "En el año 1375 se dió la última mano al canal, que quedó construído hasta la partida llamada del Joncar al pie de la Agulla." (SARRET 1955: 90); "dit canal o cèquia se ha de estendrer fins el terme de la ciutat de Manresa açò es fins a les terres dels hereus de Pere Joncar situades en el llòc anomenat *còll dels olivars* prop del camí públic y real que va a dita ciutat"; "a la fi de un troç de terra qui fou den Pere Joncar quondam, en lo camí qui aqui es publich prop lo coill çes oliveres" (1345, preu fet de la sèquia, SARRET 1906: 223-224).

Ullal de Les Cots. Boquete nombrado lo ullal de las Cots 1815 A.- La partida de Les Cots abasta "des de les Dolors fins a la Creu trencada tirant pel camí de la font del Camaret" (SARRET 1925: 214) Novament, una casa rural s'ha integrat del tot en l'espai urbà de Manresa.

Camí del Grau de Viladordis. Pontarrón que cruzando el canal da paso al Camino del Grau de Viladordis 1815 A; pontarró que servèx de camí del Grau de Viladordis 1815 b; qui vá al Grau 1856 B; qui va al Grau 1856 a; Viladòrdis [partida] 1906.- La partida d'El Grau comprenia "del Sifó de la Céquia fins a la Creu trencada i d'aquí cap a la casa del Matildo." (SARRET 1925: 214). La masia Grau subsisteix encara i es manté en la seva funció natural (GASOL 1981: 35).

Pontarró del ullal del Bandanet. del ullal del ... [espai en blanc] 1856 B; del ullal del Bandanet 1856 a.- Sembla un renom.

Pontarró del secà de l'Hospital. del secà del Hospital 1856 B, a.

Pontarró que va a Viladordis. qui vá á Viladordis 1856 B, a; Viladordis (Villa de Ordios 1045; Villa Ordeorum 1296; cf. *SOBI XXXVIII*: 10). Partida i barri de Manresa; santuari de Santa Maria de la Salut. Antigament, *Vilamajor*. ll Aquí, el braçal es subdivideix:

1-a) [Branc del Mas d'en Roca i Viladordis]

Pontarró de l'era d'en Juvells. de la Era del Juvells 1856 B, a.- Cognom manresà. GASOL (1985: 22) esmenta l'Era de Jovells.

Pontarró de l'olivar de l'Espatlleta. del Olivar del Espatlleta 1856 B, a. L'article "del" sembla suggerir que es tracta d'un renom masculí. GASOL (1985: 22) atesta una Era de l'Espatlleta.

Camí dels Trullols. Camino que se dirige alas tierras de la partida de Trullols 1815 A; camí de la Partida de Trullòls 1815 b; qui vá á Trullols 1856 B, a. Trullòls [partida] 1906.- El nom de la partida (diminutiu plural de trull), i el del camí que hi va, es mantenen perfectament vius.

Rasa de les terres d'en Llaurador. Un arroyo vulgo rasa que baxando de las tierras nombradas de Llaurador 1815 A.

Pontarró que va al Mas d'en Roca. qui va à Mas den Roca 1856 a; Mas den Ròca [partida] 1906. II Un cop a Viladordis, la sèquia desguassa a la Bassa (Torrent de Viladordis).

I-b) [Branc de la Culla, Santa Clara i Sant Pau]

Misser Mas. Pontarró qui vá á Mas 1856 B.- Micer Mas [partida] 1906. "Misermas: Des de Misermas fins a Santa Clara tirant pel torrent del Remei fins a les Dolors" (SARRET 1925:214). També conegut com a Can Mas. El nom de casa aglutina el tractament (o ofici: lletrat) *misser* i el cognom Mas.

Pontarró de Sant Pau. Pontarrón echo de pocos años á esta parte, y sin permiso, á lo menos que se sepa, junto á las tierras de T. alias Sant Pau 1815 A; Sant Pau [partida] 1906. "Des del Pont Vell fins a les fàbriques de Sant Pau lluny, tirant per la vora del riu fins al Pont dels Llops (SARRET 1925: 215).- Per l'àlias, 1815 sembla al·ludir a un renom; però Sant Pau és una partida, avui un barri, més enllà del Pont Vell; hi havia l'eremitori de Sant Pau (1412), cedit als jesuïtes l'any 1700 i confiscat i venut a particulars el 1767. Un dels camins que menaven a Sant Pau, el de dalt, passava per la Creu del Tort i per Santa Clara (SEGARRA 1990: 108) i, doncs, travessava la sèquia per aquest pontarró. El braçal de Santa Clara desemboca al Cardener a Sant Pau.

Camp d'en Ratera. Tierras ó campo de Ratera 1815 A.- Cognom.

Pontarró de la teuleria de La Culla. de la tauleria de la Culla 1856 B; de la Tauleria de la Culla 1856 a.

Pontarró de La Culla. de la Culla 1679 B, C, a, 1856 B, a, 1867 a; Culla [partida] 1906.- La casa de La Culla, també un mas medieval (1009. BENET 1985: 617), és avui Casa de la Natura i ja és pràcticament incorporada al nucli urbà (GASOL 1981: 35). La Creu de la Culla data del 1413 (SEGARRA 1990: 91).

Convent de Santa Clara. Convento de monjas de Sta. Clara 1815 A; camí de Santa Clara, ahont hi ha una pedra ab les armes de la ciutat 1815 b.- El monestir de Santa Clara data de l'any 1322. Hi va haver clarisses fins el 1599; el 1602 s'hi va instal·lar una comunitat de dominiques fins avui (GASOL 1981: 48; SEGARRA 1990: 87).

Torrent de les Aviors. Torrent del Molar. Torrent Isern. "Ordenaren que'l braçal de Sta. Clara no s'estenga sinó fins al "torren de les Aviors nec illud vocatum del molar nisi usque ad Torrentem Isern" (1377; SARRET 1906: 106).- Per aquest torrent, que ha de ser l'actual torrent del Tort, les aigües residuals anaven a parar al Cardener passat el Pont Vell, vora Sant Pau.

II) Braçal de la Ciutat. Brasal de la Ciutat 1679 B, a; Brassal de la Ciutat 1679 C; Brassal de la ciutat 1856 B, a.- SARRET(1906: 95 ss) reproduïx documents de 1373 del Consell General de Manresa referents a l'escomesa final de la construcció de la sèquia, i el preu fet de 1375. Aquests textos esmenten alguns noms de lloc per on

havien de passar els braçals, amb els quals complemento les llistes dels reconeixements.

Pontarró del camí que va a Santpedor. del camí qui vá á Sampedor 1679 B; del camí qui vá á S. Pedor 1679 C; del camí qui va á St. Pedor 1679 a; camí de Sampedòr 1867 a.

Pont del Colomer. la Puente que sirbe de canal nombrada del Colomer 1815 A; pònt del Colomer 1815 b; partida de Colomer 1867 a; pontarró[sic] del Colomer 1856 B, a.

Partida del Coll de l'Omar. “del dit coll berenguer tro fins part lo mas de la Serra ço es entro en lo loch on se pren lo braçal qui va tro al coll de lomar” (3-VIII-1375); i també en dos documents de 1377 (SARRET 1906: 100-107).- Probablement, d'*omar* 'omeda'. ¿Pot ser un *Coll d'Alomar* (del germànic *Aldemar*, DCVB)? No sembla tenir relació amb l'antropònim *Omar*, àrab, feminitzat en *Omara*, per a l'enyorat Enric Moreu-Rey (1982: 127); o bé del germànic *Audomar* (MOLL 1987: 238; DCVB), que podria constituir l'ètim del poble proper de Vilomara (Vila Omara); altrament, no s'explicaria la presència de l'article no personal, en lloc de **Coll de n' Omar*. Agraïxo les pertinents observacions del Dr. Joan Miralles sobre aquest punt.- ¿Podria ser, a més, via *Colomar*, el mateix indret conegut més tard com *El Colomer*?
|| Aquí hi ha un partidó, i la sèquia es divideix en dos braçals:

II-a) [Braçal del Poal i Mas Terrós]

El Poal. [partida] 1906. Es divideix en dos sectors: “El Poal (alt): des de la carretera del Poal fins a la de Sampedor i Hostal de l'Arpa, tirant pel rec del Poal fins a la casa del Borrell.” “El Poal (baix): des de la casa del Borrell fins al camí ral de Juncadella tirant cap a la carretera de Cardona.” (1925: 215).

Mas Terrós. [partida] 1906.

II-b) Braçal de Puigberenguer. Brasal de Puig Berenguer 1679 B; Brasal de Puigberenguer 1679 C; Brasal de Puig Berenguer 1679 a; Brassal de Puigberenguer 1856 B, a.- El nom de Puigberenguer es documenta des del 1300; Sarret (1925: 218) atribueix aquest nom a Guillem Berenguer, segon fill de Ramon Berenguer I, i atesta el “coll Berenguer” en el preu fet de la sèquia de 1375 (1906: 101).- Els límits de la partida són: “des de la dita resclosa [de la fàbrica de panyos de Portabella] fins al pontarró del camí ral de Juncadella tirant pel camí de la font del Carmet.” (SARRET 1925: 215). És un dels característics puigs o turons que afaïonen la ciutat. Actualment és un barri totalment integrat al cor de l'espai urbà de Manresa. || De seguida, el braçal es subdivideix novament en dos brancs que es retroben després:

II-b-1) [Branc de la Talaia]

Pontarró de la rasa de la costa de can Font. de la rasa de la costa de Can Font 1856 B; de la casa [sic!] de la costa de Can Font 1856 a.

Pontarró que va a la Talaia. qui vá á la Atalaya 1856 B, a.

Ullal de la Talaia. Boquete nombrado l'oullal de la Talaya 1815 A, b; Atalaya [partida] 1867.- La Talaia és un dels puigs de la ciutat (GASOL 1981: 35). La partida abasta “des de la font de l'Atalaya fins al Poal, tirant pel rec de l'Atalaya cap a baix del torrent de Masdemplà i la carretera del Poal.” (SARRET 1925: 215). El 1879 s'hi va fer una fàbrica de teixits de cotó, després anomenada “Bigorra i Suñé” (SARRET 1923: 200).

Pontarró de Mossèn Casas o d'en Cantarell. de Me Casas avuy de'n Cantarell 1679 B; de M. Casas vuy den Cantarell 1679 C; de Me Casas, vuy den Cantarell 1679 a; de la vinya de'n Cantarell 1680 B; de Cantarell 1867 a.

Casa Soler de les Planes. Tierras de Casa Soler de las Planas 1815 A.

Pontarró del Gombí Sallés. del Gombí Sallés 1679 B; del Conbi Sallés 1679 C; del Combi Salles 1679 a; de Conbissalle 1867 a.- Un altre cas de lliçons divergents. Sallés (de *Cellers*) és un cognom corrent. Sobre el primer element, ni goso aventurar una *divinatio*. Combis i Gombis són llinatges (DCVB); però això no deu tenir res a veure amb un Ramon de Combis “escriptor de l'Infant Martí” que Sarret documenta a Manresa l'any 1388 (SARRET 1916: 22), forma llatinitzada del cognom Comes.

[Pont Llarg]. Aqüeducte modern, és clar que no figura a cap de les relacions que he fet servir. Fotografia a GASOL (1981: 57).

Pont del mas d'en Pla. del Mas de'n Plá 1679 B; de mas den Pla 1679 C; del mas del Plá 1679 a; del Mas den Plá 1815 A; del Mas den Pla 1815 b, 1856 B, a, 1867 a; Mas de'n Pla [partida] 1906.: “des del torrent de dit nom [Masdemplà] fins al camí ral de Juncadella tirant cap a la carretera de Cardona. (SARRET 1925: 215). Torrent de Mas d'en Pla (GASOL 1981: 35).

Pontarró de la vinya del Manyà. de la vinya del [espai en blanc] 1856 B; de la vinya del Manyà 1856 a.

Pontarró del Corretger. del Corretjer 1856 B, a.

Pontarró de Pere Vilaseca. 1856 B, a.

Pontarró del camp del Còdol. del camp del Codol 1856 B, a. || La sèquia desaigna al torrent del mas d'en Pla, que neix a Pineda de Bages.

II-b-2) [Branc de Can Font de la Serra]

Pontarró de la serra. de la Serra 1679 B, C, a, 1856 B, a; de'n Font de la Serra 1680 B; den Font de la Serra 1680 a;

Pontarró de la casa d'en Font de la Serra. de la casa de'n Font de la Serra 1680 B; de la casa den Font de la Serra 1680 a; de Casa Font de la Serra 1815 A; pontarró de Casa Fònt de la Sèrra, que servèx de pas al camí ral de Manrèsa a Sampedòr 1815 b; [camí] de la Sèrra 1867 a; casa Fònt 1867 a; de can Font 1856 B; de Can-Font 1856 a.- “tro fins part lo mas de la Serra” (1375; SARRET 1906: 100-107).- A “la partida de Can Font, prop dels Ullals” (SARRET 1906: 164; 1955: 91) es van construir entre els anys 1884-1888 els “Dipòsits nous” de l'aigua. Avui és totalment absorbida pel creixement urbà de la ciutat (cf. GASOL 1981: 35). || Des d'aquí, el branc segueix cap a la Fàbrica Viñas, on es reuneix amb el branc de La Talaia, per tornar-se a bifurcar

cap al Mas d'en Pla i Puigberenguer; però antigament naixia aquí també el branc que entrava a la ciutat:

II-c) [Branc de la Ciutat]

La Parada [partida] 1906. “Des del tint del Damià fins a cala Mònica passant pel camí del Colomer i pel camí ral de Sallent.” (SARRET 1925: 214).

Les Tortonyes [partida] 1906. “Des de Sant Josep fins al torrent de Predicadors tirant pel camí ral de Cardona fins al pontarró de la Céquia i el paperer (molf)” (SARRET 1925: 214). Aquí, sota dels Dipòsits Nous, neix el torrent de Predicadors (FRANQUESA 1983: 173), dit així perquè passava ran de la muralla de Sant Domingo i el convent de Predicadors (1318; enderrocat el 1936).

Pontarró del termenal de Can Font 1856 B; del termenal de Can-Font 1856 a.

Pontarró que va a Santpedor. que vá á Sanpedor 1856 B; qui vá á Sampedor 1856a.

Pontarró de la Teuleria. de la Tauleria 1856 B, a.

Pontarró del camp d'Ignasi Oms. del camp de Ignasi Oms 1856 B, a.- Oms és un llinatge ben manresà.

Pontarró de les cases del Tous. de las casas del Tous 1856 B, a.- També es tracta d'un cognom manresà.

Pontarró del camp d'en Soler. del camp de Soler 1856 B, a.

Pont del camp de l'Amigant. 1679 B; del camp de Amigant 1679 C, a; del camp del Amigant 1867 a.- Aquest personatge, de qui ja vam esmentar unes vinyes en terme de Sallent (Col·loqui de Castelló, 1991), pertany a un llinatge manresà documentat ja al segle XVI: Pere Amigant, clavari del consell l'any 1522, acollí Sant Ignasi de Loiola a casa seva (SEGARRA 1990: 71); un altre Pere Amigant, mercader i militar, fou assassinat traïdorament a Llívia el 1597 (SARRET 1921: 280). GASOL (1985: 22 s.) esmenta unes Eres de l'Amigant i un Camp de l'Amiganta.

Pontarró del cantó de Sant Salvador. 1856 a; del cantó de Sn. Salvador 1856 B.- Mn. Gasol suggereix que pot ser la capella de Sant Salvador del Guix, o “del sant Cristo del Guix”; amb tot, aquest oratori, documentat al s. XIII i on al XVI es celebrava un aplec (SARRET 1924: 283), queda un xic distanciat del l'indret on aventuro aquests darrers ponts i pontarrons, entre les Tortonyes i la Creu Guixera.

Pont del camp de Francesc Cornet. del camp de Francesch Cornet 1679 B, a; del camp de Franc^{co}. Cornet 1679 C; de Franc. Cornet á la pesa del Or 1680 B; de Franc^{co} Cornet á la pesa del or 1680 a; pontarró [sic] del camp del Cornet 1867 a; - sobre quatre archs 1680 B, a.

La Creu Guixera. Entre 1861 i 1865 s'hi van edificar els “Dipòsits Vells”, que van permetre la distribució domèstica de l'aigua. En desús des de fa uns vint anys, la ciutat ha recuperat aquesta mostra d'arquitectura industrial com a equipament cultural. Restaurats i acondiciats per la Generalitat, l'Ajuntament de Manresa i la Caixa d'Estalvis de Manresa, són avui seu del Museu de la Tècnica de Manresa, d'imminent inauguració, i que comptarà amb una secció dedicada a la sèquia i, en general, a l'aprofitament agrícola i industrial de l'aigua.- Avui hi ha el carrer de la Creu Guixera.